

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Соціально-гуманітарний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан соціально-гуманітарного
факультету
Оксана ГОМОТЮК
«*31*» *серпня* 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
«*31*» *серпня* 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально-наукового
інституту новітніх освітніх технологій
Святослав ПИТЕЛЬ
«*31*» *серпня* 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону»

ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
галузі знань – 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність – 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Освітньо-професійна програма – «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС	Тренінг, КПЗ	Самост. робота студ. (год.)	Разом	Іспит (сем.)
денна	4	7	26	26	3	8	57	120	7
заочна	4	7,8	8	4	-	-	108	120	8

Тернопіль – ЗУНУ
2023

31.08.2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 23.06.2020 р.).

Робочу програму розробила викладач Світлана БАЙТАЛЮК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри
к. іст. н., доц.

Ірина НЕДОШИТКО

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності», протокол № 1 від 30.08.2023 р.

Керівник ГЗС,
к. іст. н., доц.

Олена СТЕФАНИШИН

Гарант ОПІ
к. іст. н., доц.

Олена СТЕФАНИШИН

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Соціокультурний потенціал регіону»

1. Опис дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону»

Дисципліна «Соціокультурний потенціал регіону»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»	Статус дисципліни – <i>дисципліна циклу професійної підготовки</i> Мова навчання – <i>українська</i>
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність: 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»	Рік підготовки: <i>Денна – 4</i> <i>Заочна – 4</i> Семестр: <i>Денна – 7</i> <i>Заочна – 7,8</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма: «Менеджмент соціокультурної діяльності»	Лекції: <i>Денна – 26 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 26 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 120	Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)	Самостійна робота: <i>Денна – 57 год., у тому числі тренінг, КПІЗ – 8 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 6		Вид підсумкового контролю – <i>екзамен</i>

Мета і завдання дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Процвітання кожної держави та її регіонів безпосередньо залежить від способів мобілізації ресурсного потенціалу. Багаті природні, культурні та людські ресурси України дають їй підстави претендувати на досягнення високих стандартів якості життя і достатніх умов для національної безпеки. Тому існує суспільний запит на нову державну регіональну політику, спроможну здійснити модернізацію на місцевому рівні шляхом ефективного використання ресурсного потенціалу регіонів.

Діяльність територіальних громад значною мірою визначається тим, наскільки результативно вони використовують соціокультурний потенціал, що є в їх розпорядженні. Саме соціокультурні ресурси формують духовні, культурні, інтелектуальні, мистецькі цінності суспільства, які, у свою чергу, виступають потужним маркером національної ідентичності.

Тернопільський адміністративний регіон характеризується високим природним, а відповідно туристично-рекреаційним потенціалом, цінною етнокультурною спадщиною, а також унікальними історико-культурними пам'ятками, що мають непересічне значення для збалансованого соціокультурного розвитку західноукраїнських областей та України у цілому.

Синергетичне поєднання управлінського, секторального та територіально-просторового вимірів формує **актуальність** вивчення академічного курсу «Соціокультурний потенціал регіону», що є складовою частиною програми підготовки бакалаврів спеціальності 028 – «Менеджмент соціокультурної діяльності».

Метою навчально-освітньої дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону» є формування у студентів сучасних професійних компетентностей з проблем забезпечення узгодженого впливу органів публічної влади на розвиток ресурсного потенціалу регіонів, а також з питань змістовної структури та якісного інформаційного забезпечення соціокультурного портрета Тернопільського адміністративного регіону.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Соціокультурний потенціал регіону» передбачає тісний зв'язок з такими предметами: соціологія, історія культури, дозвіллезнавство, економіка, менеджмент, соціологія управління, історія та теорія соціокультурної діяльності, технологія та практика соціокультурної діяльності, «Менеджмент соціокультурної діяльності» тощо.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- надати студентам теоретичні знання щодо категорій «регіон», «ресурсний потенціал» та структури соціального потенціалу регіону;
- ознайомити з вітчизняним та зарубіжним досвідом регіонального розвитку окремих територій та механізмами єврорегіонального співробітництва;

- сформуванати навички впровадження інновацій регіональної та місцевої політики з використання ресурсного потенціалу територій;
- навчити розробляти із застосуванням системного аналізу пропозиції щодо встановлення пріоритетів ефективного використання соціокультурного потенціалу регіону;
- дати базові знання про соціополітичне й етнокультурне районування України та характеристики Галичини як етнокультурного регіону;
- ознайомити із сучасними підходами до туристично-рекреаційного районування України та розкрити туристичний потенціал Тернопільської області;
- сформуванати вміння ефективного використання історико-культурного потенціалу міста Тернополя як сучасного соціокультурного простору.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення дисципліни **студент повинен знати:**

- понятійно-категорійний апарат курсу «Соціокультурний потенціал регіону»;
- складові соціального, і зокрема, соціокультурного потенціалу регіону;
- механізми розвитку регіонального життя в Україні, особливо на тлі євроінтеграційних процесів;
- інновації регіональної та місцевої політики з використання соціокультурного потенціалу територій;
- перелік українських етнокультурних регіонів та туристично-рекреаційних районів України;
- сутність історико-культурної спадщини регіону.

У результаті вивчення дисципліни **студент повинен вміти:**

- оцінювати фактори, що впливають на ресурсний потенціал регіону;
- розробляти пропозиції щодо використання як соціокультурного потенціалу регіону в цілому, так і його окремих складових;
- обґрунтовувати цінність етнокультурної спадщини Галичини в історичному контексті;
- аналізувати сучасні умови використання туристично-рекреаційного потенціалу Тернопільської області;
- визначати нові тенденції соціокультурного розвитку міста Тернополя.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК21. Здатність аналізувати історичні, географічні, економічні, демографічні, етнокультурні особливості регіону.

СК22. Здатність до комплексного аналізу актуальних питань і тенденцій розвитку регіональної культури, розробки пропозицій щодо оптимізації використання соціокультурних ресурсів регіону.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни: «Історія та культура України», «Історія та теорія української й світової культури», «Етнополітика та етнокультура України», «Історія та теорія соціокультурної діяльності», «Основи менеджменту та проектування», «Міжкультурні комунікації», «Збереження культурної спадщини», «Культурні аспекти бізнесу», «Менеджмент соціокультурної діяльності».

2.5. Результати навчання:

ПР24. Здійснювати комплексну діагностику стану регіональної культури та виявляти проблеми її розвитку.

ПР25. Розробляти пропозиції щодо ефективного використання соціокультурного потенціалу регіону, брати участь у плануванні та реалізації регіональних культурних програм і проектів.

3. Програма навчальної дисципліни «Історія та теорія соціокультурної діяльності»

Змістовий модуль 1.

Поняття «регіон», «ресурсний потенціал», «соціокультурний потенціал». Державна регіональна політика та шляхи її оптимізації

Тема 1.

Теоретичні основи формування ресурсного потенціалу регіону

Регіон як базова одиниця дослідження. Основні підходи до його трактування. Регіональний та адміністративно-територіальний поділи: спільне і відмінне. Критерії регіональної стратифікації.

Регіоналізм та основні підходи до його визначення. Класифікація регіоналізму. Еволюція та стадії розвитку. Регіоналізм та регіоналізація: спільне і відмінне. Регіоналізація як протиположна глобалізації. Регіоналізм і регіональна політика

Основні теоретичні підходи до регіонального поділу України: політичний, територіальний, культурний, етнічний, історичний чинники районування.

Категорії «ресурси», «потенціал» і «ресурсний потенціал»: підходи до трактування. Ресурсний потенціал суспільства (країни, регіону).

Властивості та принципи використання економічного потенціалу регіону. Складові природних ресурсів та їх охорона. Поселенський потенціал як забезпечувати необхідних умов для проживання людей. Трудового потенціалу та людські ресурси, демографічна ситуація. Інформаційні ресурси у сучасному світі. Майнові ресурси територіальних громад регіону. Фінансовий потенціал регіону та його складові. Соціально-інфраструктурний потенціал.

Тема 2.

Соціально-інфраструктурний потенціал регіону

Сутність соціального потенціалу регіону. Соціально-інфраструктурний потенціал як здатність поліпшення медичного, побутового, культурного, транспортного і житлово-комунального обслуговування населення.

Складові соціально-інфраструктурного потенціалу: 16 інтегрованих галузей і понад 50 підгалузей соціально-культурного та соціально-побутового призначення.

Галузі соціально-побутового призначення соціальної інфраструктури: житлове господарство; комунальне господарство; торгівля; ресторанне господарство; побутове обслуговування населення; місцевий транспорт та зв'язок.

Галузі соціально-культурного призначення: освіта, культура і мистецтво, охорона здоров'я та соціальне забезпечення, фізична культура, спорт, туризм і відпочинок.

Формування соціокультурної інфраструктури регіонального розвитку. Т. зв. «брендування» територій – складова соціокультурного простору регіону.

Соціокультурний потенціал як результати культурно-просвітницької, культурно-мистецької та культурно-дозвіллевої творчості нації. Суб'єкти і об'єкти діяльності в галузі культури. Міське управління (відділ) культури і мистецтв – підрозділ системи управління, що відповідає за розвиток культури у місті.

Тема 3.

Регіональне життя окремих територій України

Системні проблеми розвитку сільських територій та їх розв'язання. Необхідність створення комфортних для проживання умов. Формування сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва. Вимога підвищення рівня енергетичної незалежності та диверсифікації економіки. Розвиток людського капіталу сільських територій.

Приморські регіони України та їх конкурентні переваги. Підрив ресурсного потенціалу приморських регіонів у викликах війни.

Економічні, екологічні, соціально-гуманітарні проблеми старопромислових регіонів Сходу України. Нарощування тенденцій щодо депресивності окремих територій.

Неконтрольований процес розвитку міст та урбанізації. Недбале використання земельних ресурсів. Низька ефективність функціонування житлово-комунальних систем, транспортних мереж, об'єктів транспортної інфраструктури тощо. Загострення екологічних проблем у місті. Визначення пріоритетів розвитку міст.

Врахування природних чинників стану довкілля під час моделювання сталого розвитку гірських територій. Переваги та особливості природно-ресурсного потенціалу гірських регіонів України.

Тема 4.

Регіональний розвиток України на тлі євроінтеграційних процесів

ЄС як система багаторівневого управління. Пріоритети регіонального розвитку ЄС: досягнення сталого розвитку, комплексного розвитку відновлюваної енергетики, підтримки інноваційних кластерів, урбаністики, місцевого розвитку, активізації міжрегіонального, транскордонного та міждержавного співробітництва. Вплив органів місцевої влади у ЄС на визначення пріоритетів регіонального розвитку.

Недоліки механізму укладання Угод щодо регіонального розвитку в Україні. Необхідність удосконалення міжвідомчої координації у формуванні пріоритетів регіонального розвитку. Задіяння інноваційних механізмів співпраці України та ЄС у сфері реалізації політики регіонального розвитку.

Шляхи залучення населення до процесу формування пріоритетів регіонального розвитку: персональна участь (громадські обговорення та слухання, реєстрація та відвідування офіційних інтернет-ресурсів, участь в

опитуваннях, надання оцінок, дзвінки на «гарячі лінії») і опосередковане представництво інтересів громадян через діяльність об'єднань громадян.

Поняття «єврорегіон». Пріоритети розвитку єврорегіонів. Європейські угруповання територіального співробітництва. Об'єднання єврорегіонального співробітництва. Інтеррегіональне співробітництво.

Розвиток транскордонної співпраці в Україні у формі єврорегіонів та Європейських угруповань територіального співробітництва. Карпатський Єврорегіон, Єврорегіони «Буг», «Нижній Дунай», «Верхній Прут», «Чорноморський Єврорегіон», Єврорегіони «Донбас», «Дністер», «Дніпро», «Слобожанщина», «Ярославна» тощо. Проблеми, що супроводжують розвиток транскордонного співробітництва в Україні.

Тема 5.

Інновації державної регіональної політики

Еволюція державної регіональної політики в Україні. Зміна парадигми регіонального розвитку на інноваційних принципах субсидіарності, самоокупності та самофінансування. Пріоритети розвитку регіону на середньострокову та довгострокову перспективу як базова частина регіональних стратегій.

Позитивні та негативні тенденції розвитку регіонів України як стартові умови соціального функціонування та оптимізації життя регіону.

Шляхами удосконалення регіональних пріоритетів розвитку. Необхідність підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх ресурсного потенціалу. Забезпечення розвитку людських ресурсів. Розвиток міжрегіонального співробітництва. Створення інституціональних умов для регіонального розвитку.

Цілі та напрями державної регіональної політики: підвищення конкурентоспроможності регіонів і забезпечення збалансованого регіонального розвитку; досягнення територіальної соціально-економічної інтеграції і просторового розвитку; налагодження ефективної системи державного управління у сфері регіонального розвитку.

Тема 6.

Фактори використання ресурсного потенціалу регіону

Завдання оновлення Державної та регіональних стратегій регіонального розвитку з метою узгодження системи регіонального розвитку України з передовим досвідом ЄС.

Вирішення проблем регіонального розвитку через призму організаційно-управлінського, соціально-економічного, інституційного впливу.

Необхідність врахування наявного на регіональному рівні ресурсного, людського, інфраструктурного потенціалу, особливостей інституційного середовища, специфіки територіального розташування регіону тощо.

Участь громадськості в процесі розробки, обговорення та ухвалення рішень місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого

самоврядування на обласному, районному рівнях, та на рівні територіальних громад стосовно використання ресурсного потенціалу регіону.

Змістовий модуль 2.

Галичина як етнокультурний регіон.

Туристично-рекреаційні ресурси Тернопільської області.

Історико-культурний потенціал міста Тернопіль

Тема 7.

Соціополітичне та етнокультурне районування України

Поняття соціополітичного поділу на територіальній основі: суть, внутрішня структура, основні індикатори та стадії розвитку. Основні чинники соціополітичного розмежування на територіальній основі в Україні.

Етнокультурне районування України: Галичина, Волинь, Буковина, Закарпаття, Центр, Північна та Південно-Східна Україна і Крим.

Автономістські тенденції та «русинське питання» на Закарпатті. Етнолігвістичні, соціально-економічні, конфесійні, культурні особливості регіону. Електоральні особливості виборчого процесу на Закарпатті.

Етнічна мозаїчність Буковини. Релігійні, лінгвістичні, культурні особливості регіону. Конфліктний потенціал на Буковині. «Румунське питання». Виборчий процес на Буковині.

Соціально-економічні та культурно-релігійні параметри регіону Центральної України. Ідеологічні та електоральні характеристики центру України. Регіональна еліта регіону, її частка в загальнодержавних органах.

Тема 8.

Галичина як етнокультурний регіон

Історичний досвід Галицького краю. Особливості менталітету. Національне питання у Галичині.

Економічний потенціал регіону: рівень зайнятості та безробіття, валовий регіональний продукт, середня заробітна плата. Галичина як регіон-донор чи регіон-реципієнт. Демографічні показники краю.

Релігійні, культурні та конфесійні особливості регіону. Етнічні параметри Галичини.

Мовне питання у Галичині. Зовнішньополітичні орієнтації (НАТО, ЄС). Електоральні особливості виборчого процесу, досвід парламентських, президентських та місцевих виборів.

Регіональна еліта, її участь у загальнодержавних процесах.

Тема 9.

Рекреаційно-туристичні ресурси регіону

Визначення понять «туризм», «туристичні ресурси». Сутність туристично-рекреаційних ресурсів та їх значення для розвитку туризму в Україні. Види туристичних ресурсів. Загальний огляд туристичних ресурсів.

Підходи до туристичного районування України. Рекреаційно-туристичні райони за Бейдиком О. О. і Ляшенко Д. О. : Карпатський, Полісько-Подільський, Київсько-Дніпровський, Донецько-Дніпровський, Кримський, Причорноморський. Шість туристично-рекреаційних районів за Поколюдною М. М (Карпатський, Полісько-Подільський, Придніпровський, Донецько-Слобожанський, Причорноморський, Кримський). Географічне положення та природні умови областей різних регіонів. Основні туристичні центри регіонів. Загальна характеристика рекреаційних районів України: Карпатський, Волинський, Подільський, Причорноморський та Приазовський, Слобожанський, Придніпровський, Донецький, Столичний туристичні регіони.

Характеристика природних ресурсів, що мають вплив на розвиток туризму. Значення природних туристичних ресурсів. Клімат як туристичний ресурс. Характеристика водних ресурсів. Спелеологічні ресурси та їх характеристика. Особливості залучення спелеологічних ресурсів у туристичну діяльність. Лісові ресурси як об'єкт туризму. Національні природні парки та інші заповідні території як об'єкти для туризму. Природно-антропогенні ресурси.

Історичні пам'ятники України як пізнавальний туристичний ресурс. Археологічні ресурси як об'єкти показу туристам. Народні промисли України. Національні свята як відродження духовності народу. Видовищні та масові події як об'єкти туризму.

Транспортні труднощі, пов'язані з приїздом до України та пересуванням по її території. Візовий режим. Низький рівень розвитку інфраструктури, якості продукції і послуг. Недосконалість нормативно-правової бази забезпечення рекреаційної діяльності, несприятливий клімат інвестування. Відсутність рекламних заходів і запланованих на національному рівні рекламних кампаній для зарубіжного ринку.

Тема 10.

Туристично-рекреаційний потенціал Тернопільської області

Туристичний путівник адміністративного регіону. Регіони, виділені за адміністративною ознакою в Україні (АР Крим, області, міста Київ та Севастополь). Рекреаційні райони України. Чотири рекреаційні райони Тернопільської області: Північний, Центральний, Західний та Південний.

Основа розвитку екологічного туризму – багатий природно-заповідний фонд Тернопільщини – території та об'єкти місцевого і загальнодержавного значення: природний заповідник «Медобори», національні природні парки «Кременецькі гори», «Дністровський каньйон» (один з найдовших в Європі каньйонів), регіональні ландшафтні парки «Загребелля», «Зарваницький», 135 заказників, 471 пам'ятка природи, 5 заповідних урочищ, 3 ботанічні сади, 9 дендрологічних парків, 15 парків — пам'яток садового-паркового мистецтва, зоологічний парк.

Пам'ятки природи Тернопілля (471) – п'ята частина всіх пам'яток природи, що є в Україні. Геологічні, гідрологічні, комплексні та ін. пам'ятки природи. Тернопільщина, відома своїми печерами і водоспадами. Печера «Оптимістична», занесена до Книги рекордів Гіннеса. Єдиний у світі музей-печера трипільської культури Вертеба. Джуринський водоспад, визнаний одним із 7 природних чудес України. Русилівські волоспади та інші.

Християнські святині Тернопілля. Чудотворні ікони. Великі духовні центри: Свято-Успенська Почаївська Лавра, Марійський духовний центр Зарваницької Матері Божої та інші. Найдавніші культові кам'яні та дерев'яні споруди в області. Місця перебування відлюдників. Джерела із цілющою водою. Місцезнаходження мощів святих.

Державні історико-архітектурні заповідники Тернопільщини: Державний історико-архітектурний заповідник у м. Бережани, Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник, Національний заповідник «Замки Тернопілля» – історія створення, можливості використання. Тернопільщина – край замків – місце розташування третини всіх українських замків, палаців, оборонних споруд.

Тема 11.

Історико-культурний потенціал міста Тернопіль

Історико-культурна спадщина Тернополя як невід'ємна частина історії Галицького регіону. Основні історичні віхи розвитку міста Тернопіль.

Пам'ятки археології: городища, поселення, стоянки, стародавні укріплення, військові табори, кургани, могильники, окремі поховання, залишки стародавніх виробництв, іригаційних споруд, шляхів, культові місця і споруди, мегаліти, наскельні зображення, ділянки історичного культурного шару, поля давніх битв, рештки життєдіяльності людини, що містяться під водою. 2196 археологічних пам'яток – на Тернопільщині, 6 пам'яток археології місцевого значення – у Тернополі.

Пам'ятки історії та культури – унікальні історичні пам'ятки і пам'ятні знаки, пам'ятки мистецтва. Обласна організація Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. На Тернопільщині під охороною держави – понад 1900 пам'яток історії і культури, пам'ятних знаків і меморіальних таблиць. Пам'ятки історії Тернополя: пам'ятні місця, будинки, могили, кладовища, знаки і т. д.

Пам'ятки монументального мистецтва – увічнення пам'яті про видатних діячів науки, культури та історії – уродженців Тернопільщини. Пам'ятні знаки і пам'ятники видатним діячам на Тернопіллі: 130 пам'ятників Т. Шевченку, 35 – І. Франку, увічнено пам'ять про С. Бандеру, М. Лисенка, В. Стефаніка, Я. Стецька, В. Стуса, Лесю Українку, Б. Хмельницького, В. Чорновола та ін. Пам'ятки монументального мистецтва Тернополя: пам'ятники, погруддя, пам'ятні знаки, барельєфи тощо. Сучасні найоригінальніші пам'ятники міста.

1178 пам'яток архітектури й містобудування Тернопільської області, з яких 180 – національного значення. Пам'ятки архітектури національного

значення в Тернополі: Тернопільський замок, Архикатедральний собор Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці, келії Монастиря домініканів, де нині розташований обласний архів, Храм Церкви Різдва Христового та Храм Церкви Воздвиження Чесного Хреста. Втрачена архітектура Тернополя.

Програма збереження культурної спадщини Тернополя у викликах війни.

Тема 12.

Креативне місто Тернопіль як сучасний соціокультурний простір

Процеси та сили, які визначають міські зміни та оновлення. Суб'єкти, які беруть участь у цих процесах. Естетичні, просторові, соціальні, економічні, нерухомі, інституційні та планувальні детермінанти, які сприяють розвитку міста.

Урбаністичні проекти Тернополя у контексті національної безпеки. Основи та сучасні розробки у сфері міського планування та містобудування на тлі процесів урбанізації. Формування креативної економіки на державному та локальному рівнях. Проблеми сучасного міського простору та громадських місць. Дослідження проблем сучасного міського простору, громадських місць та планів на майбутнє, що сприяють розвитку міста. Вплив політичних, соціальних, економічних, екологічних змін на ринок нерухомості міста.

Тернопільське культурно-мистецьке середовище: тенденції розвитку. Тернопільська обласна філармонія. Тернопільський академічний обласний драматичний театр імені Тараса Шевченка. Тернопільський академічний обласний театр актора і ляльки. Тернопільський краєзнавчий музей. Тернопільський обласний художній музей. Історичні та меморіальні музеї. Вплив культурно-мистецького середовища міста на соціокультурне життя містян.

Міські івенти: інноваційні підходи. Тернопільські фестивалі. Концертна афіша. Ярмаркові традиції. Міські свята. Конкурсна діяльність. Ідеальний вікенд у Тернополі. Міські заходи у контексті викликів війни.

Зв'язок між творчістю, культурою та бізнесом. Дослідження зв'язків між творчістю, культурою, інноваціями, ринками та бізнесом у місті. Розвиток тернопільських кластерів. Тернопільський ІТ Кластер – Ternopil IT Cluster. – формування привабливості міста в ІТ-сфері. Можливості стартапів у Тернополі. Креативний кластер На пошті – концертний майданчик на 200 гостей в укритті, єдина галерея сучасного мистецтва у Тернополі. Тернопіль – кластер можливостей. Обґрунтування необхідності створення кластеру замкового туризму на території області.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону»

(денна форма навчання)

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	Індив. робота	Самост. робота	Тренінг, КПЗ	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Поняття «регіон», «ресурсний потенціал», «соціокультурний потенціал». Державна регіональна політика та шляхи її оптимізації						
Тема 1. Теоретичні основи формування ресурсного потенціалу регіону	2	2	–	5	4	Пото- чне опиту- вання
Тема 2. Соціально-інфраструктурний потенціал регіону	2	2	–	5		
Тема 3. Регіональне життя окремих територій України	2	2	–	5		
Тема 4. Регіональний розвиток України на тлі євроінтеграційних процесів	2	2	–	5		
Тема 5. Інновації державної регіональної політики	2	2	–	5		
Тема 6. Фактори використання ресурсного потенціалу регіону	2	2	–	5		
Змістовий модуль 2. Галичина як етнокультурний регіон. Туристично-рекреаційні ресурси Тернопільської області. Історико-культурний потенціал міста Тернопіль						
Тема 7. Соціополітичне та етнокультурне районування України	2	3	–	5	4	Пото- чне опиту- вання
Тема 8. Галичина як етнокультурний регіон	2	2	1	5		
Тема 9. Рекреаційно-туристичні ресурси регіону	2	2	–	5		
Тема 10. Туристично-рекреаційний потенціал Тернопільської області	3	2	1	4		
Тема 11. Історико-культурний потенціал міста Тернопіль	3	2	1	3		
Тема 12. Креативне місто Тернопіль як сучасний соціокультурний простір	2	3	–	5		
Всього:	26	26	3	57	8	

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону»

Теоретичні основи формування ресурсного потенціалу регіону

1. Визначення категорії «регіон»
2. Регіон, регіоналізм, регіоналізація як об'єкти вивчення
3. Види класифікації ресурсів
4. Визначення базових понять ресурсного потенціалу
5. Складові ресурсного потенціалу регіону

Соціально-інфраструктурний потенціал регіону

1. Визначення соціально-інфраструктурного потенціалу
2. Сутність та особливості формування соціальної інфраструктури регіону
3. Складові соціальної інфраструктури регіону
4. Соціокультурний сектор у складі соціально-інфраструктурного середовища

Регіональне життя окремих територій України

1. Специфіка розвитку сільських територій
2. Особливості функціонування приморських регіонів
3. Пріоритети монофункціональних промислових територій
4. Механізми вдосконалення життєдіяльності міст
5. Ознаки розвитку віддалених гірських територій

Регіональний розвиток України на тлі євроінтеграційних процесів

1. Особливості регіонального життя у країнах ЄС
2. Механізми регіонального розвитку в Україні
3. Залучення громадськості до регіонального розвитку в Україні
4. Специфіка єврорегіонального співробітництва
5. Транскордонне співробітництво за участю України

Інновації державної регіональної політики

1. Підходи до визначення пріоритетів регіонального розвитку
2. Стартові умови соціального функціонування регіону
3. Удосконалення регіональних пріоритетів розвитку
4. Цілі та напрями державної регіональної політики

Фактори використання ресурсного потенціалу регіону

1. Оновлення Державної та регіональних стратегій регіонального розвитку
2. Зосередження зусиль у сферах організаційно-управлінського та соціально-економічного впливу
3. Врахування особливостей наявного ресурсного потенціалу регіону
4. Забезпечення інституційної підтримки органів публічної влади та громадськості

Соціополітичне та етнокультурне районування України

1. Суть і внутрішня структура соціополітичного та етнокультурного розмежування
2. Соціополітичне та етнокультурне районування: індикатори і стадії розвитку
3. Основні підходи до районування України
4. Загальна характеристика соціополітичних та етнокультурних регіонів України

Галичина як етнокультурний регіон

1. Ментальні та національні ознаки Галичини через призму історичного минулого
2. Демографічні та економічні показники краю
3. Етнічні та конфесійні параметри регіону
4. Ідеологічні та електоральні характеристики Галичини
5. Регіональна еліта, її участь у загальнодержавних процесах

Рекреаційно-туристичні ресурси регіону

1. Сутність та класифікація рекреаційно-туристичних ресурсів
2. Туристично-рекреаційне районування України
3. Природні туристично-рекреаційні ресурси регіону
4. Аналіз суспільно-історичних туристичних ресурсів регіону
5. Регіональні проблеми розвитку рекреаційного комплексу України

Туристично-рекреаційний потенціал Тернопільської області

1. Туристичний путівник адміністративного регіону
2. Рекреаційне районування Тернопільської області
3. Пам'ятки природи Тернопілля
4. Заповідні території екологічного туризму регіону

5. Християнські святині Тернопільщини
6. Державні історико-архітектурні заповідники Тернопілля

Історико-культурний потенціал міста Тернопіль

1. Історико-культурна спадщина Тернополя як невід'ємна частина історії Галицького регіону
2. Пам'ятки археології місцевого значення
3. Пам'ятки історії місцевого значення
4. Пам'ятки архітектури та містобудування
5. Пам'ятки монументального мистецтва
6. Програма збереження культурної спадщини Тернополя

Креативне місто Тернопіль як сучасний соціокультурний простір

1. Процеси, суб'єкти і детермінанти розвитку міста
2. Урбаністичні проєкти у контексті національної безпеки
3. Сьогодення тернопільського культурно-мистецького життя
4. Міські івенти: інноваційні підходи
5. Зв'язок між творчістю, культурою та бізнесом у місті

6. Тренінг та комплексне практичне індивідуальне завдання з дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону»

Навчальний тренінг: вимоги та умови проведення

Тренінг, як завершальний етап освоєння фахової дисципліни, є інтерактивним методом навчання, освітньою технологією, що готує студента до застосування набутих ним знань. Завдяки тренінгу відбувається перехід від переважно виконавчої репродуктивної діяльності студентів до пошукового, творчого начала. Жорстка уніфікація, одноманітність цілей, змісту, методів, організаційних форм змінюється індивідуалізацією і диференціацією навчання, виховання і розвитку особистості.

В основу тренінгу закладена групова дискусія. Це робота всієї групи над одним завданням із визначеною стратегічною метою і спільним обговоренням та з'ясуванням шляхів її досягнення. Така робота обов'язково містить у собі елементи науково-дослідної діяльності. Кожен член групи висуває ідею щодо розв'язання даного завдання. Ідеї обговорюють у групі й обирають найкращі за визначенням студентів. Далі формують план виконання завдання, визначають фази, етапи, напрями і виконавців. Відбувається розв'язання завдання й аналіз підсумків.

Основне завдання викладача – керувати навчальною діяльністю студентів у процесі тренінгу. Тренер не нав'язує власну думку, а спрямовує хід виконання практичних завдань шляхом допоміжних питань, пропонує контртвердження, спростування яких має привести на правильний шлях розв'язання проблеми. Він допомагає формулювати, обґрунтовувати думку студента, пропонує необхідні інформаційні джерела.

Тренінг із соціокультурного потенціалу регіону передбачає два види роботи: а) навчально-пізнавальну (оволодіння знаннями, розумова діяльність, розвиток мислення, синтез, аналіз); б) виробничо-практичну (набуття навичок і вмінь, що потрібні фахівцю). Тренінг відбувається в аудиторіях ЗВО, або ж у вигляді онлайн-зустрічей. Заняття можуть мати позааудиторні форми: проходити на виробництві, в установі відповідного фахового напрямку, зокрема, у будь-якому соціокультурному закладі.

Тематика тренінгів:

1. Розбір проблемної ситуації на тему: «Можливості функціонування соціокультурних кластерів на Тернопільщині».

2. Розумова гра на тему: «Відкрий Тернопілля фестивалне, концертне, ярмаркове!..».

3. Колективне обговорення на основі аналізу теми: «Зміна пріоритетів діяльності соціокультурних закладів міста Тернопіль у викликах війни».

4. Групова дискусія на тему: «За що воюють українці сьогодні: за ідентичність, за територію, за історію, за культурну спадщину?»

Комплексне практичне індивідуальне завдання з дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону» самостійно і за допомогою консультування з викладачем виконує кожен студент на основі засвоєння програмного матеріалу. КПЗ має охоплювати всі основні теми дисципліни. Виконання КПЗ – один з обов'язкових складових модулів залікового кредиту з даного курсу. Метою КПЗ є вироблення навичок самостійного вивчення програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення і практичне застосування знань із навчального курсу, стимулювання творчості студентів, закладання підвалин для їх подальшої науково-дослідної роботи. КПЗ потрібно оформлювати відповідно до встановлених вимог. Обсяг: 15 сторінок (формат А-4).

КПЗ повинен складатися з таких розділів:

1. Титульний аркуш містить:

- назву університету;
- назву кафедри;
- назву навчальної дисципліни;
- номер академічної групи;
- дату подання викладачеві на перевірку – день, місяць, рік.

2. Зміст.

3. Вступ. Вступ розкриває сутність, стан наукової проблеми і її значення. Тут також вказують мету й завдання дослідження.

4. Основна частина. Розкриває наукове дослідження і відповідає обраній темі, вступу й висновкам роботи.

5. Висновки. У висновках вказують результати, отримані при проведенні дослідження, пропозиції або рекомендації щодо вирішення поставленого завдання відповідно до результатів дослідження.

6. Список літератури. Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків. Оформлюють у такому порядку

- використана література (у т. ч. періодична);
- література іноземними мовами;
- Інтернет джерела з обов'язковою позначкою, яка інформація міститься на цьому сайті (порталі). Неприпустиме посилання пошуків на сайти.

7. Вимоги до оформлення. Шрифт Times New Roman, 14, півторачний інтервал; поля: верхнє й нижнє – 20 мм, лівє – 25 мм, правє – 15 мм.

Тематика КПЗ:

1. Роль та завдання органів публічної влади в реалізації ресурсного потенціалу регіону.

2. Взаємодія місцевих органів державної виконавчої влади й органів місцевого самоврядування щодо використання ресурсів регіону.

3. Формування моделі управління ресурсним потенціалом регіону.

4. Сучасні підходи щодо ресурсного потенціалу регіону.
5. Державна регуляторна політика у сфері охорони та використання природних ресурсів регіону.
6. Тенденції та перспективи соціально-демографічного розвитку в регіонах України.
7. Державне регулювання розвитку об'єктів соціального призначення на регіональному рівні.
8. Використання природно-ресурсного потенціалу регіонів України.
9. Особливості формування та використання трудового потенціалу регіону.
10. Демографічна політика в регіоні.
11. Регіональна інфраструктура на сучасному етапі.
12. Формування системи соціальної інфраструктури в регіоні.
13. Функції і завдання соціальної інфраструктури регіону.
14. Роль інформаційних ресурсів у реалізації політики розвитку регіону.
15. Розвиток електронного урядування в регіоні.
16. Правове регулювання використання природних ресурсів України.
17. Водні ресурси регіону (області), їх географічна характеристика та раціональне використання.
18. Державне регулювання відносин власності на землю.
19. Туристично-рекреаційні ресурси ландшафтів (на прикладі території певного регіону).
20. Розвиток туризму як соціального і культурного явища в умовах глобалізації та крос-культурної комунікації.
21. Соціальний розвиток сільської місцевості регіону.
22. Соціальний розвиток міських поселень регіону
23. Функціональний розвиток малих міст у регіональній системі розселення.
24. Формування територій і створення соціальної інфраструктури великих міст.
25. Соціально-демографічні та міграційні процеси в Україні: стан та шляхи вирішення.
26. Стратегічні завдання збереження і розвитку трудового потенціалу (регіону).
27. Управління санітарною очисткою міста (селища міського типу, села) та озеленення його території.
28. Дослідження стану та перспектив розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів.
29. Роль соціальної інфраструктури в комплексному розвитку міста (територіальної громади, села).
30. Механізми державного управління регіональними інформаційними ресурсами.
31. Державна політика розвитку регіональних інформаційних ресурсів.

32. Інформаційна взаємодія органів влади для забезпечення надання електронних адміністративних послуг.
33. Захист інформаційних ресурсів як складова національної безпеки
34. Особливості управління земельними ресурсами територіальної громади
35. Інноваційні механізми у вирішенні проблем життєзабезпечення населення.

7. Самостійна робота студентів з дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону»

Методичні поради до організації самостійної роботи студента

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій викладача, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою і періодикою, а також засобами самоконтролю (тестами, типовим пакетом контрольних завдань).

Викладач може здійснювати діагностику якості самостійної роботи студента згідно із запропонованою тематикою на індивідуальних заняттях (індивідуальна робота студента під керівництвом викладача в аудиторії). Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Самостійна робота студента проводиться за такими напрямками:

1. Підготовка до практичних занять:
  - опрацювання теоретичного матеріалу, викладеного на лекціях;
  - вивчення теми за підручниками і посібниками;
  - опрацювання рекомендованої монографічної літератури та періодики, передбаченої списком літератури;
  - виконання самостійної роботи.
2. Опрацювання програмних питань, що не розглядаються на навчальних заняттях, згідно із запропонованою тематикою.
3. Підготовка до контрольних робіт.
4. Самоаналіз результатів навчальної роботи за допомогою тестування.
5. Виконання індивідуальних завдань.
6. Підготовка до іспиту.

№ п/п	Тематика
1	Теоретичні основи формування ресурсного потенціалу регіону
2	Соціально-інфраструктурний потенціал регіону
3	Регіональне життя окремих територій України
4	Регіональний розвиток України на тлі євроінтеграційних процесів
5	Інновації державної регіональної політики
6	Фактори використання ресурсного потенціалу регіону
7	Соціополітичне та етнокультурне районування України
8	Галичина як етнокультурний регіон
9	Рекреаційно-туристичні ресурси регіону
10	Туристично-рекреаційний потенціал Тернопільської області
11	Історико-культурний потенціал міста Тернопіль
12	Креативне місто Тернопіль як сучасний соціокультурний простір

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону» використовують такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування і контрольні роботи;
- тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи;
- оцінювання результатів КПЗ і тренінгу;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Соціокультурний потенціал регіону» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
1. Усне опитування під час занять (6 тем по 5 балів = 30 балів) 2. Письмова робота = 70 балів	1. Усне опитування під час занять (6 тем по 5 балів = 30 балів) 2. Письмова робота = 70 балів	1. Написання та захист КПЗ = 80 балів 2. Виконання завдань під час тренінгу = 20 балів	1. Тестові завдання (5 тестів по 6 балів за тест) = макс. 30 балів 2. Теоретичні питання (2 питання по 35 балів) = макс. 70 балів	

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90–100	Відмінно
B	85–89	Дуже добре
C	75–84	Добре
D	65–74	Задовільно
E	60–64	Достатньо
FX	35–59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1–34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1–12
2	Проекційний екран	1-12
3	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-12
4	Персональні комп'ютери	1-12
5	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-12

Базова література:

1. Окаринський В. Тернопіль: Місто, Люди, Історія (Від давнини до 1991 року). Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2017. 512 с.
2. Вступ до міжнародного регіонознавства: навч. посіб. / М. С. Дорошко, П. М. Ігнат'єв, Р. А. Кривонос та ін.; за ред. . М. С. Дорошка. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 247 с.
3. Тернопільщина в стилях: огляд / Вітенько С. В., Дорош Т. М., Кримська М. О., Пашинська А. С.; за ред. Дорош Т. М. Київ : видавництво «Сирени», 2020. 42 с.
4. Пам'ятки архітектури й містобудування України. Довідник Державного реєстру національного культурного надбання / За ред. А. П. Мардера, В. В. Вечерського. Київ, 2000. 327 с.
5. Давимука С. А., Федулова Л. І. Креативний сектор економіки: досвід та напрями розбудови : монографія; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2017, 528 с.
6. Алешугіна Н. О., Барановська О. В., Барановський М. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства: навчальний посібник. Чернігів: ЧНТУ, 2015. 492 с.
7. Атаманчук З. А. Формування мережевої туристичної індустрії як форма глобальної інтеграції країн. *Економічний простір*. 2019. № 141. С. 49–64.
8. Бондаренко Ю. Г., Кулиняк І. Я., Страхорчук К. О. Зарубіжний досвід функціонування туристичних кластерів. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 5. С. 31–37.
9. Босовська М. В. Інтеграційні процеси в туризмі: монографія. Київ: КНТЕУ, 2015. 832 с.
10. Давидова О. Особливості застосування інновацій у розвиток туристичної галузі України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. № 7 (172). С.65–69.
11. Коломієць К. В. Концептуальні положення формування таксономічних одиниць територіальної організації суспільства на субрегіональному рівні. *Географія та туризм*. 2016. Вип. 36. С. 180–190.
12. Коломієць К. В., Сич В. А. Транс'європейська мережа туристичних пішохідних маршрутів. *Географія та туризм*. 2017. Вип. 40. С. 18–28
13. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями : підручник. Вінниця: «ПП«ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.
14. Мальська М., Зінько Ю. Типи і моделі кластерів сільського туризму в Україні. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм*. 2018. Вип. 2. С. 8–23.
15. Муска К. К. Теоретичні підходи до розуміння сутності дефініцій «рекреаційні ресурси» та «рекреаційний потенціал». *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 521–526.

16. Панченко Т. Ф. Ландшафтно-рекреаційне планування природно-заповідних територій. Київ : Логос, 2015. 176 с.

17. Топчієв О. Г., Яворська В. В., Ніколаєва О. І. Географічні складові предметної області рекреаційно-туристичної діяльності. *Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки*, 2016. Том 21. Вип. 2(29). С. 171–185.

18. Топчієв О. Г., Сич В. А., Яворська В. В. Концепція рекреаційного середовища регіону та її понятійно-термінологічне структурування. *Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки*. Одеса, 2020. Том 25. Вип. 1 (36). С. 157–173.

19. Бабаєв В., Новікова М. Сучасні підходи до зберігання та нарощення ресурсного потенціалу територіальної громади. *Держава та суспільство*. 2018. № 4. С. 197–201.

20. Чикало І. В. Управління ресурсним потенціалом об'єднаних територіальних громад на засадах стратегічного підходу. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. Вип. 36. С. 97.

Інтернет ресурси:

21. Український державний інститут культурної спадщини. URL: <https://www.spadshina.org.ua/>. (дата звернення: 29.02.2024).

22. Музейний простір України: Портал музейних ресурсів. URL: <http://prostir.museum.ua>. (дата звернення: 29.02.2024).

23. Офіційний сайт Всеукраїнського проєкту «7 чудес України». URL: [http:// https://7chudes.in.ua/](http://https://7chudes.in.ua/). (дата звернення: 29.02.2024).

24. Презентаційний туристичний сайт Тернопільщини. URL: <http://www.ternotour.com.ua>. (дата звернення: 29.02.2024).

25. Указ Президента України №329/2020 Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3292020-34717>. (дата звернення: 29.02.2024).

26. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>. (дата звернення 29.02.2024).

27. ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України» URL: <https://ird.gov.ua/>. (дата звернення 29.02.2024).

28. Департамент культури та туризму Тернопільської ОВА. URL: <https://culture.te.gov.ua/>. (дата звернення 29.02.2024).

29. Тернопільський туристично-інформаційний центр. URL: <https://www.facebook.com/ticternopil/>. (дата звернення 29.02.2024).

30. Тернопільський обласний центр охорони та наукових досліджень пам'яток культурної спадщини. URL: <https://centr-pamiatok.te.ua/>. (дата звернення 29.02.2024).